

ของฝากจากศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้

สว่าง เลิศฤทธิ์

เซียม เป็นภาษาจีน หมายถึง วัตถุที่มีลักษณะยาวแบน แคลบ เช่น ไม้ไผ่ผ่าซีก หรือซีกหวาย หรือ ไม้ที่ผ่าออกเป็นซีกเล็ก ๆ แต่เซียมที่นำมาตัดแปลงเป็นวัตถุใช้แทนตัวเงินในกิจการเหมืองแร่ของจังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่สมัยโบราณ สืบต่อมาจนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๐๐) เรียกกันว่า “เซียมเหมืองแร่”

ในสมัยโบราณ ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีการทำเหมืองกันมาก นายเหมืองมักจะทำเซียมด้วย ไม้ไผ่หรือหวายซีกบางชนิด เช่นหวายพวน (ใช้ทำนุงก) และหวายหลา (ใช้ควั่นทำเชือก) นำไม้ไผ่หรือหวายมาผ่าออกไปเป็นซีก ๆ กว้างประมาณ ๖ นิ้ว หรือ ๑ นิ้ว ยาวประมาณ ๔-๖ นิ้ว สลักตกแต่งลวดลายเล็กน้อยเพื่อให้มีลักษณะผิดไปจากไม้ไผ่ หรือหวายผ่าซีกธรรมดา ทำให้เห็นแล้วรู้สึกมีคุณค่า แล้วทาสีที่ปลายข้างหนึ่งด้วยสีต่าง ๆ เพื่อกำหนดอัตราเงิน เช่นเซียมสีแดง หมายถึงอัตราเงิน ๑ บาท สีเหลืองหมายถึง ๒ สลึง สีเขียวหมายถึง ๑ สลึง สีขาวหมายถึง ๑๐ สตางค์ เป็นต้นอย่างไรก็ตาม ในสมัยหลังนายเหมืองนิยมใช้แผ่นสังกะสีตัดเป็นเซียมแทนไม้ไผ่และหวาย เนื่องจากเห็นว่าทนทานมากกว่า

๑๔ รุสมิแล

เกี่ยวกับประวัติที่มาของเซียม นั้น เกิดจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่จังหวัดภูเก็ต สมัยแรกเริ่มที่ภูเก็ต มีการทำเหมืองแร่ นั้น นายเหมืองส่วนมากเป็นคนจีน มีอำนาจในการปกครองลูกจ้างหรือคนงานมาก มีการทำสัญญาว่า ลูกจ้างมาจากเมืองจีนโดยอาศัยกฎหมายบ้านเมืองในการบังคับให้ลูกจ้างทำงานให้แก่ตนโดยหลีกเลี่ยงหลบหนีไม่ได้ ตามความจริงแล้ว ถ้าลูกจ้างอดทนทำงานไปจนครบสัญญาจ้างก็จะมีเงินเหลือติดตัวนำกลับไปเมืองจีนได้หรือออกจากเหมืองไปตั้งตัวลงทุนทำเหมืองของตนได้แต่เนื่องจากในบริเวณเหมืองมักจะมีโรงฝั้น โรงสุรา บ่อนการพนัน และยังมีช่องโศกณีอยู่ในตัวเมืองด้วย คนงานส่วนมากเป็นชายหนุ่ม จึงอดที่จะลุ่มหลงในอบายมุขเหล่านี้มิได้ เป็นเหตุให้ต้องหยิบยืมเงินทองล่วงหน้าจากตัวแทนนายเหมือง ซึ่งเรียกว่า “ท้อจู้” และต้องเสียดอกเบี้ยแพงกว่าธรรมดา จนกระทั่งเมื่อหมด

สัญญาทำเหมืองแร่ก็ไม่มีเงินเหลือติดตัวไว้เลย แหล่งอบายมุขเหล่านี้ก็มีเจ้าของเป็นพวกนายเหมืองนั่นเอง

เนื่องจากนายเหมือง มักจะทำการค้าขายสิ่งของเครื่องใช้ประจำวัน เช่น เครื่องแต่งตัว อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบและสุรายาเมา รวมทั้งยาฝิ่นและบ่อนการพนันเสียเอง ดังนั้น นายเหมืองจึงคิดหาวิธีที่ไม่ต้องจ่ายเงินสดเป็นค่าแรงงานแก่ลูกจ้าง เพราะเงินสดเป็นของหายาก ต้องกู้ยืมมาจากที่อื่น โดยเฉพาะการกู้ยืมจากนายภานีอาคร หรือ นายทุนจากต่างประเทศ นายเหมืองจึงใช้เซียมเป็นวัตถุแทนตัวเงินสด คือ จ่ายค่าแรงเป็นเซียมตามจำนวนงานที่ทำ ลูกจ้างก็จะนำเอาเซียมที่ได้รับไปแลกอาหาร เสื้อผ้า ยาฝิ่น และสุรายาเมาตลอดจนเล่นการพนัน ซึ่งพ่อค้าหรือนายบ่อนผู้รับเซียมก็จะนำเซียมไปขึ้นเงินจากนายเหมืองหรือจากร้านค้าที่เป็นตัวแทนของนายเหมืองต่อไป ทำนองเดียวกันเช็คหรือตัวแลกเงินของธนาคารในปัจจุบันนั่นเอง □

เซียม

